

Turkey, Azerbaijan, Austria, Spain, China, Kazakhstan, North Macedonia,
Pakistan, India, Algeria, Ethiopia, Libya, South Africa, Albania, Qatar, Iran,
Kosovo

3RD INTERNATIONAL CONGRESS ON LIFE, SOCIAL, AND HEALTH SCIENCES IN A CHANGING WORLD PROCEEDINGS BOOK

EDITORS

PROF. DR. KOBUS MAREE

ASSOC. PROF. DR. NUR JALE ECE

TUBA FIRAT

ISCYA

ISBN: 978-605-74191-9-4

Turkey, Azerbaijan, Austria, Spain, China, Kazakhstan,
North Macedonia, Pakistan, India, Algeria, Ethiopia,
Libya, South Africa, Albania, Qatar, Iran, Kosovo

3RD INTERNATIONAL CONGRESS ON LIFE, SOCIAL, AND HEALTH SCIENCES IN A CHANGING WORLD PROCEEDINGS BOOK

NOVEMBER 13-14, 2021
(ONLINE & FACE TO FACE PARTICIPATION)
ISBN: 978-605-74191-9-4

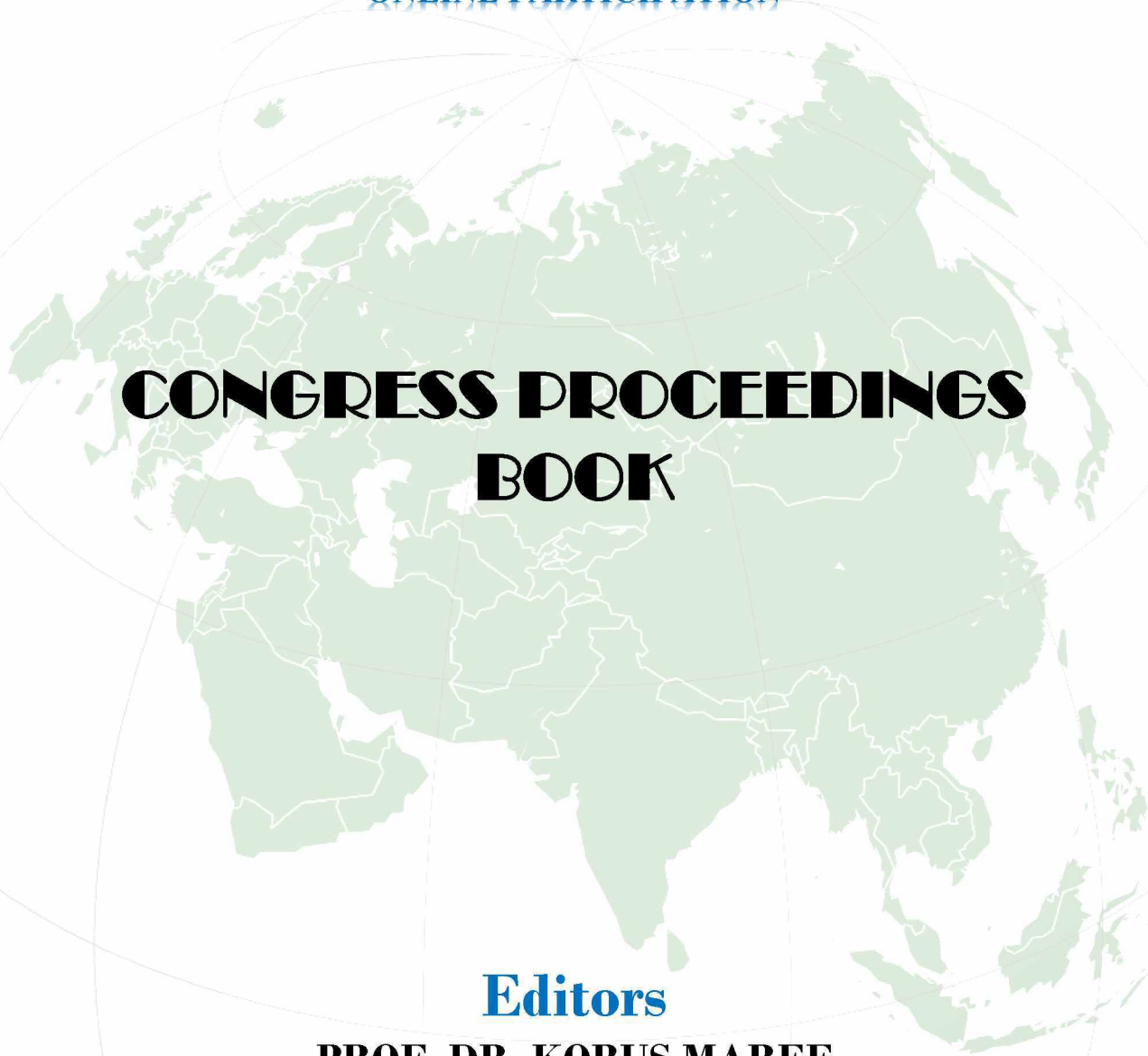
EDITORS
PROF. DR. KOBUS MAREE
ASSOC. PROF. DR. NUR JALE ECE
TUBA FIRAT

ISCYA YAYINEVİ ®
ISCYA PUBLISHING HOUSE 2021©
TURKEY, USA
TR: +90543 671 0123 USA: +1 518 629 5640

**3. INTERNATIONAL CONGRESS ON LIFE,
SOCIAL, AND HEALTH SCIENCES IN A
CHANGING WORLD**

**NOVEMBER 13-14, 2021,
ONLINE PARTICIPATION**

**CONGRESS PROCEEDINGS
BOOK**

Editors

**PROF. DR. KOBUS MAREE
ASSOC. PROF. DR. NUR JALE ECE
TUBA FIRAT**

ISCYA YAYINEVi®

TURKEY, USA

TR: +90543 671 0123 USA: +1 518 629 5640

changingworldcongress@gmail.com

<https://www.changingworldcongress.com/>

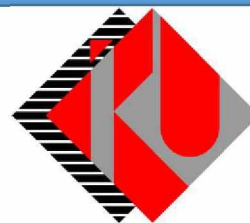
All rights reserved

ISCYA YAYINEVi®

ISCYA PUBLISHING HOUSE 2021©

Publishing Date: 17.11.2021

ISBN: 978-605-74191-9-4

CONGRESS ID

CONGRESS NAME

3. INTERNATIONAL CONGRESS ON LIFE, SOCIAL, AND
HEALTH SCIENCES IN A CHANGING WORLD

DATE AND VENUE

NOVEMBER 13-14, 2021

ONLINE PARTICIPATION (FROM 16 DIFFERENT COUNTRIES)

ORGANIZERS & PARTICIPANT INSTITUTIONS

ISCYA (International Science Culture and Youth Work Association), Turkey
University of Tetova, North Macedonia
University of Pretoria, South Africa
Istanbul Kultur University, Turkey

President of Organization Committee

Prof. Dr. Lubbert PICCHIONI

President of Scientific Committee

Kaan DİYARBAKIRLIOĞLU

President of Coordinators'

Tuba FIRAT

ACCEPTED PAPERS

39 Turkish Participants

40 Foreign Participants

REFUSED PAPERS

2 Turkish Participants

1 Foreign Participants

EVALUATION PROCESS

**All Submissions Have Passed a Double-Blind Referee Evaluation Process
All Responsibility for the Works Belongs to the Author**

SOSYAL BİLİMLER & GÜZEL SANATLAR

Prof. Dr. Hasan KÖNİ, Istanbul Kültür University, Turkey.

Prof. Dr. Lawrence Spence, Purdue University, USA.

Prof. Dr. Mrudul NILE, Mumbai University, India.

Prof. Dr. Muhlise COSGUN ÖGEYİK, Trakya University, Turkey.

Prof. Dr. Dervish ALIMI, University of Tetova, Macedonia.

Prof. Dr. Dobrinka D. RADOINOVA, Medical University of Varna, Bulgaria.

Prof. Dr. Calin SCRIPCARU, Institute of Forensic Medicine, Romania.

Prof. Dr. Elnara SHAI FYEVA, Baku State University, Azerbaijan

Prof. Dr. Vaskhanim ORUJOVA, Baku State University, Azerbaijan

Assoc. Prof. Dr. Çiğdem NAS, Yıldız Technical University, Turkey.

Assoc. Prof. Dr. Nesrin ADA - Ege Univesity, Turkey.

Assoc. Prof. Dr. Imam Bakır KANLI, Marmara University, Turkey.

Assoc. Prof. Dr. Fahri ÖZSUNGUR, Adana Chamber of Commerce,

Trade Registry Deputy Manager, Turkey.

Dr. Kutay UZUN, Trakya University, Turkey.

Dr. Kaan DİYARBAKIRLIOĞLU, ICONSOS International Academic Network, USA.

Dr. Mohammad ALAWAMLEH, American University of Madabai, Jordan.

Dr. Joy Ifeanyi Osarumwense JOSEPH, Rhodes University, South Africa.

Dr. Merati RACHID, University of Tiaret, Algeria.

Dr. Ahmet YILMAZ, Treu Consulting Cooperation, Germany.

Dr. Boudra ABDELLATIF, University of Tiaret, Algeria.

Dr. Yanko G. KOLEV, Pleven Medical University, Bulgaria.

Dr. Ulker IMAMELİYEVA, Baku State University, Azerbaijan.

PhD. Marjan KASTEREN, Purdue University, USA.

PhD. Apak Kerem ALTINTOP, University of Florance, Italy.

PhD. Elena BOOTS, John Hopkins University, USA.

PhD. Vugar QAHRAMANOV, Rovira i Virgili University, Spain.

CONGRESS COORDINATORS

Baha Ahmet YILMAZ
Istanbul University, Turkey

Tuba FIRAT
Sui Generis Youth Group, Turkey

Zelal ADANMIŞ
Marmara University, Turkey

Apak Kerem ALTINTOP
Floransa Üniversitesi, İtalya

Büşra YİĞİT
Marmara University, Turkey

Bence SIMON
Kodolanyi Janos University, Hungary

ISCYA

3RD INTERNATIONAL

CONGRESS ON LIFE, SOCIAL, AND HEALTH SCIENCES IN A CHANGING WORLD

MEETING ID: 873 9313 2882

PASSWORD: 628907

ONLINE PARTICIPATION

NOVEMBER 13-14, 2021

09:30 A.M. | TURKEY LOCAL TIME (GMT +3)

<https://www.changingworldcongress.com/>

3RD INTERNATIONAL CONGRESS ON LIFE, SOCIAL, AND HEALTH SCIENCES IN A CHANGING WORLD PROGRAM

DAY 1 – NOVEMBER 13, 2021

November 13-14, 2021
Istanbul, TURKEY

CONGRESS PROGRAM
Online (with Video Conference) Presentation

Participant Countries:

Turkey, Azerbaijan, Austria, Spain, China, Kazakhstan, North Macedonia, Pakistan, India, Algeria,
Ethiopia, Libya, South Africa, Albania, Qatar, Iran, Kosovo.

Meeting ID: 873 9313 2882
Passcode: 628907

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- ❖ To be able to attend a meeting online, login via <https://zoom.us/join> site, enter ID “Meeting ID or Personal Link Name” and solidify the session.
- ❖ The Zoom application is free and no need to create an account.
- ❖ The Zoom application can be used without registration.
- ❖ The application works on tablets, phones and PCs.
- ❖ The participant must be connected to the session 5 minutes before the presentation time.
- ❖ All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- ❖ Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

Points to Take into Consideration - TECHNICAL INFORMATION

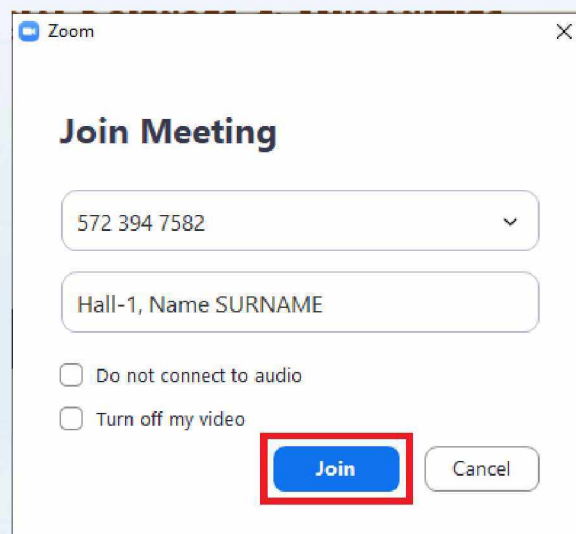
- ◆ Make sure your computer has a microphone and is working.
- ◆ You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
- ◆ Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
- ◆ Requests such as change of place and time will not be taken into consideration in the congress program.

*(All speakers required to be connected to the session 15 min before the session starts)
Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.*

Each presentation will take 10-15 minutes. There will be a question and answer session for 5 minutes after the presentation.

Before you login to Zoom please indicate your name_surname and HALL number:

exp. Hall-1, Name SURNAME

Zoom

Join Meeting

572 394 7582

Hall-1, Name SURNAME

Do not connect to audio

Turn off my video

Join Cancel

SESSION (1)- HALL (1)

Meeting ID: 873 9313 2882
Passcode: 628907

	13. 11.2021	Time: 10 ⁰⁰ -12 ⁰⁰ (Turkey Local time GMT+3)	MODERATOR: <i>Sinem Ayanođlu Tepekozcan</i>
	Authors	Affiliation	Topic title
10 ⁰⁰ -10 ¹⁵	İbrahim Balık	<i>Pamukkale University</i>	THE EDUCATIONAL ACTIVITIES IN ANATOLIA DURING THE SELJUK PERIOD
10 ¹⁵ -10 ³⁰	Dođukan Salih Kutlutürk Ayhan Orhan	<i>Kocaeli University</i>	REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF REGIONAL DEVELOPMENT AGENCIES IN TURKEY
10 ³⁰ -10 ⁴⁵	Sinem Ayanođlu Tepekozcan	<i>University of Yalova</i>	VOTING BEHAVIOUR IN REFERENDUMS: ROLE OF PARTIES, ELITES AND CAMPAIGNS
10 ⁴⁵ -11 ⁰⁰	Asuman Aysu Sebahat Sinem Özyurt Ökten	<i>İskenderun Technical University</i>	THE CREATION OF HISTORICAL AND CULTURAL TOURISM ROUTES, HATAY-ANTAKYA CASE
11 ⁰⁰ -11 ¹⁵	Işıl Şahin Taha Emre Çiftçi	<i>Ankara Hacı Bayram Veli University & Necmettin Erbakan University</i>	THE GLOBAL CLIMATE CRISIS AND ITS IMPACT ON TURKEY
11 ¹⁵ -11 ³⁰	Demet Bayru Hilal Çelik	<i>Halkbank & Beykent University</i>	EMOTIONAL INTELLIGENCE AND TEAMWORK IN ORGANIZATION
11 ³⁰ -11 ⁴⁵	Aşkın İnci Sökmen	<i>İstanbul Arel University</i>	GEOTECHNOLOGY AND NEW WORLD ORDER
11 ⁴⁵ -12 ⁰⁰	Girayalp Karakuş	<i>Amasya University</i>	HISTORY-PRODUCTION RELATIONALITY AND PHILANTHRO-CAPITALISM

SESSION (1)- HALL (2)

Meeting ID: 873 9313 2882
Passcode: 628907

	13. 11.2021	Time: 10 ⁰⁰ -11 ³⁰ (Turkey Local time GMT+3)	MODERATOR: Özerk Yavuz
	Authors	Affiliation	Topic title
10 ⁰⁰ -10 ¹⁵	Özerk Yavuz	<i>Halic University</i>	ANALYSING INTOXICATION CAUSED DEATHS IN UNITED STATES OF AMERICA WITH CLASSIFICATION AND CLUSTERING APPROACHES
10 ¹⁵ -10 ³⁰	Tamer Güzel Yasemin İşlek Oğuzhan Yıldız	<i>Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi</i>	INVESTIGATION OF THE COMPARATIVE EFFECT OF MICROCHANNELS OF DIFFERENT HYDRAULIC DIAMETER FRAMES AND SHAPES ON THE ELECTRICAL EFFICIENCY OF PHOTOVOLTAIC SOLAR CELLS
10 ³⁰ -10 ⁴⁵	Uğur Karahan	<i>TR MECHATRONICS R&D</i>	OBTAINING HARD ANODIZED COATINGS WITH HIGH HARDNESS AND COATING THICKNESS WITH DIFFERENT PARAMETERS
10 ⁴⁵ -11 ⁰⁰	Uğur Karahan	<i>TR MECHATRONICS R&D</i>	CYLINDRICAL MAGNETRON COATING AS AN ALTERNATIVE TO HARD CHROME PLATING
11 ⁰⁰ -11 ¹⁵	Handan Kulan	<i>Beykoz University</i>	THE IMPORTANCE OF GRID SEARCH TECHNIQUE WHEN PERFORMING PREDICTIVE ANALYTICS WITH GRADIENT INCREASE ALGORITHM
11 ¹⁵ -11 ³⁰	Melike Karakoç Hikmet Ortayattırmacı Mehmet Bağcı	<i>Tokat Gaziosmanpaşa University & Derya Arm Industry and Trade Limited Company & Konya Technical University</i>	THE EFFECT OF INNER BARREL SURFACE COATINGS ON THE MUZZLE VELOCITY

SESSION (1)- HALL (3)

Meeting ID: 873 9313 2882
Passcode: 628907

	13. 11.2021	Time: 10 ⁰⁰ -12 ⁰⁰ (Turkey Local time GMT+3)	MODERATOR: Gül Bülbül Maraş
	Authors	Affiliation	Topic title
10 ⁰⁰ -10 ¹⁵	Gül Bülbül Maraş Kadriye Turan	<i>İzmir Democracy University & Health Sciences University</i>	NURSING CARE IN BLOOM SYNDROME: A CASE REPORT
10 ¹⁵ -10 ³⁰	Erdoğan Özel Yılmaz Kaya	<i>Van Yüzüncü Yıl University & Siirt University</i>	DIAGNOSIS OF PARKINSON'S DISEASE USING NOISE CLEANING METHODS
10 ³⁰ -10 ⁴⁵	Erdoğan Özel Yılmaz Kaya	<i>Van Yüzüncü Yıl University & Siirt University</i>	DIAGNOSIS OF PARKINSON'S DISEASE USING STATISTIC METHODS
10 ⁴⁵ -11 ⁰⁰	Ozan Yılmaz Ramazan Dalmis Erdal Çelik	<i>Dokuz Eylul University & Yildirim Beyazıt University</i>	MATERIAL SELECTION AND PRODUCTION FROM DIFFERENT GROUP OF MATERIAL FOR THE NEUROSTIMULATOR
11 ⁰⁰ -11 ¹⁵	Ozan Yılmaz M. Faruk Ebeoğlu Ramazan Dalmis Tuncay Dikici	<i>Dokuz Eylul University</i>	THE EFFECT OF THE ETCHING SOLUTION TYPE ON ANODIC TiO ₂ PHOTOCATALYSIS
11 ¹⁵ -11 ³⁰	Yalçın Altunkaynak Günay Önal	<i>Batman University</i>	INVESTIGATION OF THE ELECTROCHEMICAL PROPERTIES OF THE ANTINEOPLASTIC DRUG VINDESINE WITH A GLASSY CARBON ELECTRODE
11 ³⁰ -11 ⁴⁵	Mehmet Can Babaoğlu Numan Bulut İpek Alemdaroğlu Gürbüz	<i>Hacettepe University</i>	INVESTIGATION OF CARE BURDEN AND STRESS SITUATIONS OF CAREGIVERS IN PEDIATRIC NEUROMUSCULAR DISEASES: A PILOT STUDY
11 ⁴⁵ -12 ⁰⁰	Selda Aydoğdu Nurcan Kapucu	<i>Kocaeli University</i>	IMMOBILIZATION OF <i>Candida antarctica</i> LIPASE ON BIONANOCOMPOSITE SUPPORT

SESSION (2)- HALL (1)

Meeting ID: 873 9313 2882
Passcode: 628907

	13. 11.2021	Time: 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ (Turkey Local time GMT+3)	MODERATOR: Ömer Gökhan Ulum
	Authors	Affiliation	Topic title
13 ⁰⁰ -13 ¹⁵	Ömer Gökhan Ulum	<i>Mersin University</i>	ACADEMIC MOTIVATION OF PRE-SERVICE EFL TEACHERS DURING COVID-19
13 ¹⁵ -13 ³⁰	İlyas Kayaokay	<i>Munzur University</i>	FLEA IN TURKISH CULTURE AND LITERATURE AND TWO UNKNOWN POEMS BY AŞIK HASAN FROM KAYSERİ ABOUT THE FLEA EPIDEMIC
13 ³⁰ -13 ⁴⁵	İlyas Kayaokay	<i>Munzur University</i>	BEDRİ ÇARSANCAKLI FROM HARPUT ONE OF THE LAST REPRESENTATIVES OF THE DIVAN POETRY TRADITION AND HIS DIWANÇE
13 ⁴⁵ -14 ⁰⁰	İşıl Gamze Yıldız Nur Cebeci	<i>Trakya University</i>	THE USE OF ADVERTISEMENT TEXTS IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING CLASSES: SAMPLE TEXT ANALYSIS
14 ⁰⁰ -14 ¹⁵	Nur Cebeci İşıl Gamze Yıldız	<i>Trakya University</i>	THE VIEWS OF PROSPECTIVE TEACHERS DURING COVID-19 PERIOD
14 ¹⁵ -14 ³⁰	Selma Akol Göktaş	<i>Trakya University</i>	FREQUENCY AND COLLOCATION ANALYSIS OF DEICTIC WORDS "DORT" AND "HIER" IN DWDS CORPUS: A CORPUS LINGUISTIC RESEARCH
14 ³⁰ -14 ⁴⁵	Mutlu Aksoy	<i>Bayburt University</i>	A COMPARISON OF THE PHILOSOPHY OF EDUCATION SOCIAL STUDIES CURRICULUM IS BASED ON AND THE ONE SOCIAL STUDIES TEACHERS ADOPT
14 ⁴⁵ -15 ⁰⁰	Ahmed Badran	<i>Qatar University, Qatar</i>	ENERGY TRANSITION, CLIMATE CHANGE AND THE POTENTIALS FOR CLEAN ENERGY SYSTEMS IN THE GCC

SESSION (2)- HALL (2)

Meeting ID: 873 9313 2882
Passcode: 628907

	13. 11.2021	Time: 13 ⁰⁰ -14 ³⁰ (Turkey Local time GMT+3)	MODERATOR: Aysel Kızılkaya Namlı
	Authors	Affiliation	Topic title
13 ⁰⁰ -13 ¹⁵	Oktaş Alkuş	<i>Aksaray University</i>	A STEP TOWARDS GLOBAL STATE: METAVERSE
13 ¹⁵ -13 ³⁰	Mahmut Karatay	<i>Munzur University</i>	THE IMPORTANCE OF REPORTING ACCIDENTS IN PRE-SCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS IN ACCIDENTAL MANAGEMENT
13 ³⁰ -13 ⁴⁵	Mahmut Karatay	<i>Munzur University</i>	POVERTY AS ONE OF THE OBSTACLES TO THE USE OF THE RIGHT TO EDUCATION IN CHILDREN
13 ⁴⁵ -14 ⁰⁰	Merve Çetin Dağdelen	<i>Pamukkale University</i>	NATION-STATES AND NATIONAL ANTHEMS
14 ⁰⁰ -14 ¹⁵	Aysel Kızılkaya Namlı Seçkin Doğaner	<i>Fırat University</i> <i>Ankara University</i>	OPINIONS OF SPORTS SCIENCES FACULTY STUDENTS ON DISTANCE EDUCATION DURING THE PANDEMIC PROCESS
14 ¹⁵ -14 ³⁰	Seçkin Doğaner Aysel Kızılkaya Namlı	<i>Ankara University</i> <i>Fırat University</i>	THE IMPACT OF COVID-19 ON THE FITNESS INDUSTRY

3RD INTERNATIONAL CONGRESS ON LIFE, SOCIAL, AND HEALTH SCIENCES IN A CHANGING WORLD PROGRAM

DAY 2 – NOVEMBER 14, 2021

November 13-14, 2021
Istanbul, TURKEY

CONGRESS PROGRAM
Online (with Video Conference) Presentation

Participant Countries:

Turkey, Azerbaijan, Austria, Spain, China, Kazakhstan, North Macedonia, Pakistan, India, Algeria,
Ethiopia, Libya, South Africa, Albania, Qatar, Iran, Kosovo.

Meeting ID: 898 9790 8909
Passcode: 086946

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- ❖ To be able to attend a meeting online, login via <https://zoom.us/join> site, enter ID “Meeting ID or Personal Link Name” and solidify the session.
- ❖ The Zoom application is free and no need to create an account.
- ❖ The Zoom application can be used without registration.
- ❖ The application works on tablets, phones and PCs.
- ❖ The participant must be connected to the session 5 minutes before the presentation time.
- ❖ All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- ❖ Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

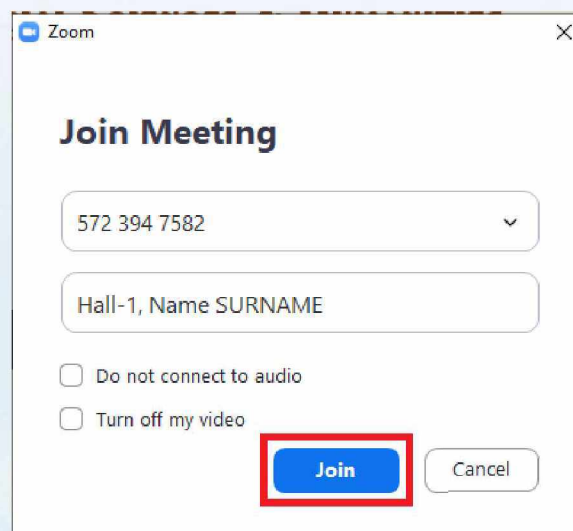
Points to Take into Consideration - TECHNICAL INFORMATION

- ◆ Make sure your computer has a microphone and is working.
- ◆ You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
- ◆ Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
- ◆ Requests such as change of place and time will not be taken into consideration in the congress program.

*(All speakers required to be connected to the session 15 min before the session starts)
Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.*

Each presentation will take 10-15 minutes. There will be a question and answer session for 5 minutes after the presentation.

Before you login to Zoom please indicate your name_surname and HALL number:
exp. Hall-1, Name SURNAME

Zoom

Join Meeting

572 394 7582

Hall-1, Name SURNAME

Do not connect to audio

Turn off my video

Join Cancel

SESSION (1)- HALL (1)

Meeting ID: 898 9790 8909

Passcode: 086946

TURKEY LOCAL TIME	YOUR LOCAL TIME	14. 11. 2021	Time: 10 ⁰⁰ -12 ⁰⁰ (Turkey Local time GMT+3)	MODERATOR: Ayşe Muhtarogullari
		Authors	Affiliation	Topic title
10 ⁰⁰ -10 ¹⁵	India Local Time 12:30	Rituraj Basumatary	Tata Institute of Social Sciences, India	ETHNIC MATERIAL CULTURE OF THE BODO TRIBE OF ASSAM STATE OF NORTH EASTERN REGION OF INDIA WITH A SPECIAL REFERENCE TO CULTIVATION
10 ¹⁵ -10 ³⁰	North Macedonia Local Time 8:15	Teuta Iljazi	Universiteti i Tetovës, North Macedonia	STUDENT'S OPINION ABOUT ONLINE TEACHING DURING THE COVID-19 PANDEMIC
10 ³⁰ -10 ⁴⁵	Libya Local Time 9:30	Hisham Mohammed Shniba Abduelmonem Abdallah Ghowil	Tripoli University, Libya	THE EVALUATION OF FACTORS AFFECTING THE LEVEL OF COMPUTERS' USAGE BY TEACHERS IN CLASSROOMS (HIGH EDUCATION SYSTEM IN LIBYA
10 ⁴⁵ -11 ⁰⁰	Ethiopia Local Time 10:45	Awol Ali	Hawassa University, Ethiopia	ETHNIC FEDERALISM IN POST 1991 ETHIOPIA: AN EMPIRICAL ASSESSMENT
11 ⁰⁰ -11 ¹⁵	Ethiopia Local Time 11:00	Awol Ali	Hawassa University, Ethiopia	HYDRO-POLITICS IN THE MIDDLE EAST AND AFRICA: THREE RIVER BASINS, THREE NARRATIVES
11 ¹⁵ -11 ³⁰	Girne Local Time 10:15	Ayşe Muhtarogullari	Girne American University	KIRMIZI ODA: REAL OR FICTION
11 ³⁰ -11 ⁴⁵	Kazakhstan Local Time 14:30	Айжан Рысалдиева	International Educational Corporation, Kazakhstan	PREVENTIVE FUNCTIONS OF CRIMINAL PENALTIES IN THE LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
11 ⁴⁵ -12 ⁰⁰	Algeria Local Time 9:45	Pr BADI BOUKEMIDJA Nadjiba	University of Algiers 1, Algeria	THE EQUITABLE DISTRIBUTION OF COVID VACCINE: IS THE LEGAL GUARANTEE SUFFICIENT?

SESSION (1)- HALL (2)

Meeting ID: 898 9790 8909

Passcode: 086946

TURKEY LOCAL TIME	YOUR LOCAL TIME	14. 11. 2021	Time: 10 ⁰⁰ -12 ¹⁵ (Turkey Local time GMT+3)	MODERATOR: Zenepe Dafku
		Authors	Affiliation	Topic title
10 ⁰⁰ -10 ¹⁵	Albania Local Time 08:00	Valbona NDREPEPAJ Kamil Ufuk BİLGİN	- <i>University of Tirana, Albania</i> - <i>Ankara Hacı Bayram Veli University, Turkey</i>	THE TECHNIQUES OF EMPLOYEE DEVELOPMENT USED IN THE ALBANIAN PENITENTIARY SYSTEM INSTITUTIONS
10 ¹⁵ -10 ³⁰	Azerbaijan Local Time 11:15	Vaskhanim Orujova	<i>Baku State University, Azerbaijan</i>	DEMOGRAPHIC INDICATORS OF COVID-19
10 ³⁰ -10 ⁴⁵	Albania Local Time 8:30	Jaser Shini Zenepe Dafku	<i>Agricultural University of Tirana, Albania</i>	UTILIZATION OF MINING ACTIVITY FOR A SUSTAINABLE DEVELOPMENT CASE STUDY: NORTH-NORTHEAST-BULQIZA REGION
10 ⁴⁵ -11 ⁰⁰	Algeria Local Time 8:45	Chems Eddine BOUKHEDIMI	<i>University of Tizi Ouzou, Algeria</i>	THE MEASURE OF THE COMPETITIVENESS BETWEEN THE GREATEST TURKISH COMPANIES BY THE USE OF ONE SAMPLE T-TEST
11 ⁰⁰ -11 ¹⁵	Algeria Local Time 9:00	Chems Eddine BOUKHEDIMI	<i>University of Tizi Ouzou, Algeria</i>	PANDEMIC OF COVID-19 ON RENEWABLE ENERGY SECTOR: AN OPPORTUNITY OR THREAT?
11 ¹⁵ -11 ³⁰	Iran Local Time 11:45	Hamid Rahnavard	<i>University of Tehran, Iran</i>	COVID-19, NATIONAL SECURITY AND CHALLENGE OF UNIVERSAL ORDER
11 ³⁰ -11 ⁴⁵	Iran Local Time 12:00	Hamid Rahnavard	<i>University of Tehran, Iran</i>	THE COVID-19 AND THE REDUCTION OF SOCIAL CAPITAL
11 ⁴⁵ -12 ⁰⁰	North Macedonia Local Time 9:45	Hyreme Gurra Denisa Hakipi	<i>State University of Tetova, North Macedonia</i>	MORALITY VALUES IN 'THE SCARLET LETTER' BY NATHANIEL HAWTHORNE AND 'NATA ME HËNË' BY ISMAIL KADARE
12:00-12:15	Spain Local Time 10:00	Vugar Gahramanov	<i>Rovira i Virgili University, Spain</i>	THE EFFECTS OF COVID-19 PANDEMIC IN TOURISM INDUSTRY

SESSION (1)- HALL (3)

Meeting ID: 898 9790 8909

Passcode: 086946

TURKEY LOCAL TIME	YOUR LOCAL TIME	14. 11. 2021	Time: 10 ⁰⁰ -12 ⁰⁰ (Turkey Local time GMT+3)	MODERATOR: Hatice Banu KESKİNKAYA
		Authors	Affiliation	Topic title
10 ⁰⁰ -10 ¹⁵	-	Hatice Banu KESKİNKAYA Erdoğan GÜNEŞ Emine Şükran OKUDAN Cengiz AKKÖZ	<i>Selcuk University & Akdeniz University, Turkey</i>	ASSESSMENT OF ANTIMICROBIAL EFFECT OF ULVA RIGIDA (C.AGARDH 1823) AGAINST SOME SELECTED PATHOGENS
10 ¹⁵ -10 ³⁰	-	Arzu ALAN	<i>Ankara Yıldırım Beyazıt University, Turkey</i>	INFLUENCE OF SCANNING AND RECONSTRUCTION PROPERTIES ON THE ACCURACY OF LINEAR MEASUREMENTS IN IMAGES OF CBCT
10 ³⁰ -10 ⁴⁵	Libya Local Time 9:30	Ahmed Atia Malath Gismallah Esra Almogadmi	<i>University of Tripoli, Libya</i>	INFLUENCE OF MEDICAL REPRESENTATIVES ON PRESCRIBING PRACTICES IN TRIPOLI
10 ⁴⁵ -11 ⁰⁰	Libya Local Time 9:45	Eman Elmahjoubi Fathia Almani	<i>University of Tripoli, Libya</i>	COMMUNITY KNOWLEDGE, ATTITUDE AND PREVENTION PRACTICES TOWARDS COVID- 19 IN TRIPOLI, LIBYA; A YEAR OF COVID-19 OUT-BREAK
11 ⁰⁰ -11 ¹⁵	Pakistan Local Time 13:00	Aamir Ramzan Ikram Din Ujjan Kiran Aamir	<i>Liaquat University of Medical & Health Sciences Jamshoro, Pakistan</i>	MOLECULAR CHARACTERIZATION OF FLT3 MUTATION IN ACUTE LEUKEMIA
11 ¹⁵ -11 ³⁰	China Local Time 16:15	Abduh Murshed	<i>Shanghai Tenth People's Hospital of Tongji University, China</i>	DETERMINATION OF OPTIMAL CUT-OFF VALUE OF ANTI DS- DNA ELISA IN THE DIAGNOSIS OF SYSTEMIC LUPUS ERYTHEMATOSUS (SLE)
11 ³⁰ -11 ⁴⁵	Algeria Local Time 9:30	DJIHAD Nadjet OUKIL Naima	<i>A. Mira University, Algeria</i>	MICROENCAPSULATION BY COMPLEX COACERVATION AS A TOOL TO PROTECT CITRUS LEMON(EUREKA) ESSENTIAL OIL FROM THE ENVIRONMENTAL CONDITIONS
11 ⁴⁵ -12 ⁰⁰	Algeria Local Time 9:45	Sara oumenoune TEBBI Debbache-benaïada Nadjet	<i>Université Abderrahmane Mira de Bejaia, Algeria</i>	ECO-EXTRACTION, CHARACTERIZATION AND BIOLOGICAL ACTIVITIES OF WILD ALGERIAN PLANTS POLYSACCHARIDES

SESSION (2)- HALL (1)

Meeting ID: 898 9790 8909
Passcode: 086946

TURKEY LOCAL TIME	YOUR LOCAL TIME	14. 11.2021	Time: 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ (Turkey Local time GMT+3)	MODERATOR: M. Prakash
		Authors	Affiliation	Topic title
13 ⁰⁰ -13 ¹⁵	Algeria Local Time 11:00	SALEMI Meriam METROUH AMIR Hassiba	<i>Université de Bejaia, Algeria</i>	STUDY THE EFFECTS OF MICROWAVE'S EXTRACTION PARAMETERS ON TOTAL PHENOLIC COMPOUNDS AND ANTIOXIDANT CAPACITY FROM HAMMADA SCOPARIA
13 ¹⁵ -13 ³⁰	India Local Time 15:45	G.Girishkumar	<i>Government Polytechnic College, India</i>	FUZZY APPROACH BASED BLACK HOLE ATTACK DETECTING ROUTING IN MANET
13 ³⁰ -13 ⁴⁵	India Local Time 16:00	M. Prakash G. Sathiya narayanan B. Sunilkumar	<i>Annamalai University, India</i>	SEED HARDENING-A SIMPLE TOOL FOR CLIMATE RESILIENT AGRICULTURE
13 ⁴⁵ -14 ⁰⁰	India Local Time 16:15	Uthirakumar Devaraj Tamilarasan Shanmugasundaram Elumalai Balamurugan	<i>Annamalai University, India</i>	GLUTAMATE REVERSES THE EFFECTS OF SLEEP DEPRIVATION ON BIOCHEMICAL PARAMETERS, BRAIN HISTOLOGY, AND BEHAVIOR IN ADULT ZEBRAFISH
14 ⁰⁰ -14 ¹⁵	Ethiopia Local Time 14:00	Gizachew Diga Milki	<i>Jimma University, Ethiopia</i>	MAGNETORHEOLOGICAL AND FERROFLUIDS AS SMART MATERIALS, A PROSPECT FOR MEDICAL AND TECHNOLOGICAL APPLICATIONS
14 ¹⁵ -14 ³⁰	Algeria Local Time 12:15	HAMITRI-GUERFI Fatiha	<i>Université de Bejaia d'Alger, Algeria</i>	LA QUALITE ET LES BIENFAITS DE L'HUILE D'OLIVE VIS -A-VIS L'EVOLUTION DU CONDITIONNEMENT DANS UN MONDE EN MUTATION
14 ³⁰ -14 ⁴⁵	Algeria Local Time 12:30 China Local Time 19:30	Messaouda LAMRAOUI Imane LAMRAOUI Farid BOUKHALFA Naima SAHRAOUI	<i>Université de Bejaia , Algeria & Chinese Academy of Agricultural Sciences, China & Université Saad Dahlab de Blida, Algeria</i>	EFFECT OF FEEDING SYSTEMS ON PHYSIOLOGICAL AND HEMATOLOGICAL PARAMETERS OF ALGERIAN ONE HUMPED CAMELS (CAMELUS DROMEDARIES)
14 ⁴⁵ -15 ⁰⁰	Algeria Local Time 12:45	Nedjma Lahmar Mokhtar Djehiche	<i>University of Mohamed Boudiaf at M'Sila</i>	OXIDATION OF RHODAMINE B BY UNACTIVATED PERSULFATE

SESSION (2)- HALL (2)

Meeting ID: 898 9790 8909

Passcode: 086946

TURKEY LOCAL TIME	YOUR LOCAL TIME	14. 11.2021	Time: 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ (Turkey Local time GMT+3)	MODERATOR: M.Kavaskar
		Authors	Affiliation	Topic title
13 ⁰⁰ -13 ¹⁵	India Local Time 15:30	M.Kavaskar	<i>Annamalai University, India</i>	STRENGTHENING THE COMMUNITIES THROUGH SELF HELP GROUPS - A CRITICAL ANALYSIS
13 ¹⁵ -13 ³⁰	Algeria Local Time 11:15	Sarah Hamid Naima Oukil Katia Djenadi	<i>Université Abderrahmane Mira de Bejaia, Algeria & University of Akli Mohand Oulhadj, Algeria</i>	THE IMPACT OF INTRODUCING NANO/MICROENCAPSULATED BIOACTIVES AS FUNCTIONAL FOOD INGREDIENTS
13 ³⁰ -13 ⁴⁵	Pakistan Local Time 15:30	Sabahat Wazuha Mubshra Rehman Muhammad Rizwan Tariq Shinawar Waseem Ali Sajid Ali Muhammad Shafiq Moazzam Anees	<i>University of the Punjab, Pakistan</i>	COMPARATIVE ASSESSMENT OF CONSUMER'S BEHAVIOR TOWARDS RAW MILK AND PACKED MILK
13 ⁴⁵ -14 ⁰⁰	Pakistan Local Time 15:45	Kanza Saleem Mubshra Rehman Muhammad Rizwan Tariq Shinawar Waseem Ali Sajid Ali Muhammad Shafiq	<i>University of the Punjab, Pakistan</i>	TREND IN CONSUMER GRATIFICATION TOWARDS FAST-FOOD INDUSTRY: A CROSS-SECTIONAL STUDY
14 ⁰⁰ -14 ¹⁵	Kazakhstan Local Time 17:00	Ainur Zheldybayeva Aigerim Tursynbek Zarina Shakhieva	<i>Almaty Technological University, Kazakhstan</i>	RESEARCH ON THE USE AND SAFETY OF PECTIN SUBSTANCES OBTAINED FROM VEGETABLE RAW MATERIALS IN BREAD PRODUCTION
14 ¹⁵ -14 ³⁰	Austria Local Time 12:15	Rina DEMJAHA	<i>Medical School of Graz, Austria</i>	KOSOVO HEALTH POLICIES DURING COVID-19 PROCESS
14 ³⁰ -14 ⁴⁵	Austria Local Time 12:30	Rina DEMJAHA	<i>Medical School of Graz, Austria</i>	RARE DISEASES: A GLOBAL PERSPECTIVE
14 ⁴⁵ -15 ⁰⁰	Kosovo Local Time 12:45	Ebru JILTA	<i>Financial Institutions Development at BKT</i>	OTTOMAN / TURKISH IMAGE IN KOSOVO: THE EXAMPLE OF HISTORY TEXTBOOKS

CONTENTS

VOTING BEHAVIOUR IN REFERENDUMS: ROLE OF PARTIES, ELITES AND CAMPAIGNS	5
THE IMPORTANCE OF REPORTING ACCIDENTS IN PRE-SCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS IN ACCIDENTAL MANAGEMENT	6
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA GERÇEKLEŞEN KAZALARI RAPORLAMANIN KAZA YÖNETİMİ AÇISINDAN ÖNEMİ	6
POVERTY AS ONE OF THE OBSTACLES TO THE USE OF THE RIGHT TO EDUCATION IN CHILDREN	11
ÇOCUKLARDA EĞİTİM HAKKININ KULLANILMASI ÖNÜNDEKİ ENGELLERDEN BİRİ OLARAK YOKSULLUK	11
IMMOBILIZATION OF <i>Candida antarctica</i> LIPASE ON BIONANOCOMPOSITE SUPPORT	18
BIYONANOKOMPOZİT DESTEĞE <i>Candida antarctica</i> LİPAZININ TUTUKLANMASI	19
INVESTIGATION OF THE COMPARATIVE EFFECT OF MICROCHANNELS OF DIFFERENT HYDRAULIC DIAMETER FRAMES AND SHAPES ON THE ELECTRICAL EFFICIENCY OF PHOTOVOLTAIC SOLAR CELLS	25
NEW WORLD ORDER AND GEOTECHNOLOGY	32
JEOTEKNOLOJİ VE YENİ DÜNYA DÜZENİ	33
THE CREATION OF HISTORICAL AND CULTURAL TOURISM ROUTES, HATAY-ANTAKYA CASE	34
TARİHİ VE KÜLTÜREL TURİZM ROTALARININ OLUŞTURULMASI, HATAY-ANTAKYA ÖRNEĞİ	34
ACADEMIC MOTIVATION OF PRE-SERVICE EFL TEACHERS DURING COVID-19	44
INFLUENCE OF SCANNING AND RECONSTRUCTION PROPERTIES ON THE ACCURACY OF LINEAR MEASUREMENTS IN IMAGES OF CBCT	48
İŞİNLAMA VE REKONSTRÜKSİYON ÖZELLİKLERİNİN KİBT GÖRÜNTÜLERİNDE LINEER ÖLÇÜM DOĞRULUĞUNDAKİ ETKİSİ	48
OBTAINING HARD ANODIZED COATINGS WITH HIGH HARDNESS AND COATING THICKNESS WITH DIFFERENT PARAMETERS	50
CYLINDRICAL MAGNETRON COATING AS AN ALTERNATIVE TO HARD CHROME PLATING	51
SELÇUKLULAR DÖNEMİNDE ANADOLU'DA EĞİTİM FAALİYETLERİNİN BAŞLAMASI	52
THE EDUCATIONAL ACTIVITIES IN ANATOLIA DURING THE SELJUK PERIOD	52
NURSING CARE IN BLOOM SYNDROME: A CASE REPORT	64
ASSESSMENT OF ANTIMICROBIAL EFFECT OF <i>ULVA RIGIDA</i> (C.AGARDH 1823) AGAINST SOME SELECTED PATHOGENS	72
REGIONAL DEVELOPMENT AND THE ROLE OF REGIONAL DEVELOPMENT AGENCIES IN TURKEY	80
ANALYSING INTOXICATION CAUSED DEATHS IN UNITED STATES OF AMERICA WITH CLASSIFICATION AND CLUSTERING APPROACHES	81

3. INTERNATIONAL CONGRESS
ON LIFE, SOCIAL, AND HEALTH SCIENCES IN A CHANGING WORLD
NOVEMBER 13-14, 2021

BEDRİ ÇARSANCAKLI (1888-1972) FROM HARPUR ONE OF THE LAST REPRESENTATIVES OF THE DIVAN POETRY TRADITION	96
DİVAN ŞİİRİ GELENEĞİNİN SON HALKALARINDAN HARPURLU BEDRİ ÇARSANCAKLI (1888-1972).....	96
FLEA IN TURKISH CULTURE AND LITERATURE AND TWO UNKNOWN POEMS BY AŞIK HASAN FROM KAYSERİ ABOUT THE FLEA EPIDEMIC	111
TÜRK KÜLTÜR VE EDEBİYATINDA PİRE VE KAYSERİLİ ÂŞIK HASAN RÜŞDÎ'NİN PİRE SALGININA DAİR BİLİNMEYEN İKİ MANZUMESİ	111
INVESTIGATION OF THE ELECTROCHEMICAL PROPERTIES OF THE ANTINEOPLASTIC DRUG VINDESINE WITH A GLASSY CARBON ELECTRODE.....	129
REKLAM METİNLERİNİN YABANCI DİL SINIFLARINDA KULLANILMASI: METİN İNCELEMESİ ÖRNEĞİ	131
THE USE OF ADVERTISEMENT TEXTS IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING CLASSES: SAMPLE TEXT ANALYSIS	131
COVID-19 SÜRECİNDE ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÖRÜŞLERİ	140
THE VIEWS OF PROSPECTIVE TEACHERS DURING COVID-19 PERIOD	140
INVESTIGATION OF CARE BURDEN AND STRESS SITUATIONS OF CAREGIVERS IN PEDIATRIC NEUROMUSCULAR DISEASES: A PILOT STUDY	149
PEDİATRİK NÖROMUSKÜLER HASTALIKLARDA BAKIM VERENLERİN BAKIM YÜKÜ İLE STRES DURUMLARININ ARAŞTIRILMASI: PİLOT ÇALIŞMA.....	151
KÜRESEL DEVLETE DOĞRU BİR ADIM: METAVERSE.....	153
A STEP TOWARDS GLOBAL STATE: METAVERSE	153
THE GLOBAL CLIMATE CRISIS AND ITS IMPACT ON TURKEY	162
KIRMIZI ODA: REAL OR FICTION	163
KIRMIZI ODA: GERÇEK VEYA KURMACA	163
FREQUENCY AND COLLOCATION ANALYSIS OF DEICTIC WORDS “DORT” AND “HIER” IN DWDS CORPUS: A CORPUS LINGUISTIC RESEARCH.....	164
“DORT” VE “HIER” GÖSTERİM KELİMELERİNİN DWDS DERLEMİNDE SIKLIK VE EŞ DİZİM ANALİZİ: DERLEM DİLBİLİMSEL BİR ARAŞTIRMA.....	164
THE IMPORTANCE OF GRID SEARCH TECHNIQUE WHEN PERFORMING PREDICTIVE ANALYTICS WITH GRADIENT INCREASE ALGORITHM	173
GRADYAN ARTIŞ ALGORİTMASI İLE TAHMİNE DAYALI ANALİTİK YAPARKEN IZGARA ARAMASI TEKNİĞİNİN ÖNEMİ	173
DUYGUSAL ZEKÂ VE ÖRGÜTLERDE TAKIM ÇALIŞMASI.....	175
EMOTIONAL INTELLIGENCE AND TEAMWORK IN ORGANIZATION	175
THE EFFECT OF INNER BARREL SURFACE COATINGS ON THE MUZZLE VELOCITY ...	187
ULUS-DEVLETLER VE MİLLİ MARŞLAR	195
NATION-STATES AND NATIONAL ANTHEMS	195
DIAGNOSIS OF PARKINSON'S DISEASE USING NOISE CLEANING METHODS.....	201
DIAGNOSIS OF PARKINSON'S DISEASE USING STATISIC METHODS	202

3. INTERNATIONAL CONGRESS
ON LIFE, SOCIAL, AND HEALTH SCIENCES IN A CHANGING WORLD
NOVEMBER 13-14, 2021

A COMPARISON OF THE PHILOSOPHY OF EDUCATION SOCIAL STUDIES CURRICULUM IS BASED ON AND THE ONE SOCIAL STUDIES TEACHERS ADOPT	203
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMININ DAYANDIĞI EĞİTİM FELSEFESİ İLE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN BENİMSEDİKLERİ EĞİTİM FELSEFESİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	203
TARİH-ÜRETİM İLİŞKİSELLİĞİ VE FİLANTRO-KAPİTALİZM	204
HISTORY-PRODUCTION RELATIONALITY AND PHILANTHRO-CAPITALISM	204
THE IMPACT OF CLIMATE CHANGE ON MARITIME TRANSPORTATION	215
OPINIONS OF SPORTS SCIENCES FACULTY STUDENTS ON DISTANCE EDUCATION DURING THE PANDEMIC PROCESS	216
THE IMPACT OF COVID-19 ON THE FITNESS INDUSTRY	224
THE EFFECT OF THE ETCHING SOLUTION TYPE ON ANODIC TiO ₂ PHOTOCATALYSIS	232
MATERIAL SELECTION AND PRODUCTION FROM DIFFERENT GROUP OF MATERIAL FOR THE NEUROSTIMULATOR	238
THE TECHNIQUES OF EMPLOYEE DEVELOPMENT	247
USED IN THE ALBANIAN PENITENTIARY SYSTEM INSTITUTIONS	247
ETHNIC FEDERALISM IN POST 1991 ETHIOPIA: AN EMPIRICAL ASSESSMENT	255
HYDRO-POLITICS IN THE MIDDLE EAST AND AFRICA: THREE RIVER BASINS, THREE NARRATIVES	272
INFLUENCE OF MEDICAL REPRESENTATIVES ON PRESCRIBING PRACTICES IN TRIPOLI	288
ETHNIC MATERIAL CULTURE OF THE BODO TRIBE OF ASSAM STATE OF NORTH EASTERN REGION OF INDIA WITH A SPECIAL REFERENCE TO CULTIVATION	289
STUDENT'S OPINION ABOUT ONLINE TEACHING DURING THE COVID-19 PANDEMIC	297
THE EVALUATION OF FACTORS AFFECTING THE LEVEL OF COMPUTERS' USAGE BY TEACHERS IN CLASSROOMS (HIGH EDUCATION SYSTEM IN LIBYA)	298
FUZZY APPROACH BASED BLACK HOLE ATTACK DETECTING ROUTING IN MANET..	299
SEED HARDENING-A SIMPLE TOOL FOR CLIMATE RESILIENT AGRICULTURE	308
MICROENCAPSULATION BY COMPLEX COACERVATION AS A TOOL TO PROTECT CITRUS LEMON(EUREKA) ESSENTIAL OIL FROM THE ENVIRONMENTAL CONDITIONS	315
ECO-EXTRACTION, CHARACTERIZATION AND BIOLOGICAL ACTIVITIES OF WILD ALGERIAN PLANTS POLYSACCHARIDES	316
EFFECT OF FEEDING SYSTEMS ON PHYSIOLOGICAL AND HEMATOLOGICAL PARAMETERS OF ALGERIAN ONE HUMPED CAMELS (CAMELUS DROMEDARIES)	317
PREVENTIVE FUNCTIONS OF CRIMINAL PENALTIES IN THE LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN	318
STUDY THE EFFECTS OF MICROWAVE'S EXTRACTION PARAMETERS ON TOTAL PHENOLIC COMPOUNDS AND ANTIOXIDANT CAPACITY FROM HAMMADA SCOPARIA	321
OXIDATION OF RHODAMINE B BY UNACTIVATED PERSULFATE	322

3. INTERNATIONAL CONGRESS
ON LIFE, SOCIAL, AND HEALTH SCIENCES IN A CHANGING WORLD
NOVEMBER 13-14, 2021

STRENGTHENING THE COMMUNITIES THROUGH SELF HELP GROUPS - A CRITICAL ANALYSIS	333
THE IMPACT OF INTRODUCING NANO/MICROENCAPSULATED BIOACTIVES AS FUNCTIONAL FOOD INGREDIENTS	334
COMMUNITY KNOWLEDGE, ATTITUDE AND PREVENTION PRACTICES TOWARDS COVID-19 IN TRIPOLI, LIBYA; A YEAR OF COVID-19 OUT-BREAK	335
MORALITY VALUES IN ‘THE SCARLET LETTER’ BY NATHANIEL HAWTHORNE AND ‘NATA ME HËNË’ BY ISMAIL KADARE	347
COMPARATIVE ASSESSMENT OF CONSUMER’S BEHAVIOR TOWARDS RAW MILK AND PACKED MILK	348
TREND IN CONSUMER GRATIFICATION TOWARDS FAST-FOOD INDUSTRY: A CROSS-SECTIONAL STUDY	355
ENERGY TRANSITION, CLIMATE CHANGE POLICIES AND THE POTENTIALS FOR CLEAN ENERGY SYSTEMS IN THE GCC	362
ANALYZING ENERGY AND CLIMATE CHANGE POLICIES IN THE GCC: METHODOLOGICAL THOUGHTS	365
MOLECULAR CHARACTERIZATION OF FLT3 MUTATION IN ACUTE LEUKEMIA	373
RESEARCH ON THE USE AND SAFETY OF PECTIN SUBSTANCES OBTAINED FROM VEGETABLE RAW MATERIALS IN BREAD PRODUCTION	374
THE MEASURE OF THE COMPETITIVENESS BETWEEN THE GREATEST TURKISH COMPANIES BY THE USE OF ONE SAMPLE T-TEST	375
PANDEMIC OF COVID-19 ON RENEWABLE ENERGY SECTOR: AN OPPORTUNITY OR THREAT?	376
LA QUALITE ET LES BIENFAITS DE L’HUILE D’OLIVE VIS -A-VIS L’EVOLUTION DU CONDITIONNEMENT DANS UN MONDE EN MUTATION	390
MAGNETORHEOLOGICAL AND FERROFLUIDS AS SMART MATERIALS, A PROSPECT FOR MEDICAL AND TECHNOLOGICAL APPLICATIONS	391
THE EQUITABLE DISTRIBUTION OF COVID VACCINE: IS THE LEGAL GUARANTEE SUFFICIENT ?	392
THE EFFECTS OF COVID-19 PANDEMIC IN TOURISM INDUSTRY	393
GLUTAMATE REVERSES THE EFFECTS OF SLEEP DEPRIVATION ON BIOCHEMICAL PARAMETERS, BRAIN HISTOLOGY, AND BEHAVIOR IN ADULT ZEBRAFISH	394
OTTOMAN / TURKISH IMAGE IN KOSOVO: THE EXAMPLE OF HISTORY TEXTBOOKS	395
KOSOVO HEALTH POLICIES DURING COVID-19 PROCESS	396
RARE DISEASES: A GLOBAL PERSPECTIVE	397
DEMOGRAPHIC INDICATORS OF COVID-19	398
COVID-19'UN DEMOGRAFIK GÖSTERGELERI	398
COVID-19, NATIONAL SECURITY AND CHALLENGE OF UNIVERSAL ORDER	404
THE COVID-19 AND THE REDUCTION OF SOCIAL CAPITAL	409
DETERMINATION OF OPTIMAL CUT-OFF VALUE OF ANTI DS-DNA ELISA IN THE DIAGNOSIS OF SYSTEMIC LUPUS ERYTHEMATOSUS (SLE)	412

**BEDRİ ÇARSANCAKLI (1888-1972) FROM HARPUR ONE OF THE LAST
REPRESENTATIVES OF THE DIVAN POETRY TRADITION**

Araş. Gör. İlyas KAYAOKAY

*Munzur University, Faculty of Literature, Department of Old Turkish Literature.,
ORCID Code: 0000-0001-8544-2307*

ABSTRACT

Harput has a very rich cultural history with its instruments and words. It is one of the different and remarkable literary circles in terms of our classical literature. Because, while the number of diwan poets who grew up until the 19th century was limited to a few poets and the diwan poetry was coming to an end from this century, it was almost reborn in Harput. Today, there are about forty poets from Harput who were interested in classical poetry. One of them is Bedri Bey, a native of Çarsancak, who became a soldier of the diwan tradition by writing poems in aruz, besides his many virtues. Bedri Bey, one of the chiefs of Çarsancak, whose family goes back to the reign of Selim I, is a versatile poet and politician who lived between 1888-1972. He was given a commendation because he was one of the pioneers who suppressed the Sheikh Said Rebellion, and then he had to spend a part of his life in exile. He joined politics from the Democrat Party in the 1950s and was the first person to fill the notebook on behalf of the Elazığ delegation that visited Anıtkabir. Bedri Çarsancaklı started poetry with the influence of his uncle, the famous poet Haji Hayrî, and wrote hundreds of poems both in aruz and syllabic meter. Although he failed to become a first-class poet and remained at the local level, he is a person who left a mark in the culture and literature of Harput. In this paper, in the light of the information and documents passed down to us from the son of Bedri Çarsancaklı, about whom no study has been done before, his life and literary personality will be drawn attention to, and his place in the 20th century diwan literature will be revealed.

Keywords: Haji Hayrî, Sheikh Said, Çarsancak, Diwan poetry, Harput, 20th century.

**DİVAN ŞİİRİ GELENEĞİNİN SON HALKALARINDAN HARPUTLU BEDRİ
ÇARSANCAKLI (1888-1972)**

Araş. Gör. İlyas KAYAOKAY

*Munzur Üniveristesi, Edebiyat Fakültesi, Eski Türk Edebiyatı ABD.,
ORCID Code: 0000-0001-8544-2307*

ÖZET

Harput, sazıyla sözüyle çok zengin bir kültürel geçmişe sahiptir. Klasik edebiyatımız açısından da farklı ve dikkat çekici edebî muhitlerden biridir. Zira 19. asra kadar yetişen divan şairlerin sayısı birkaç sima ile sınırlı iken ve bu asırdan itibaren divan şiiri nihayete ererken Harput'ta âdetâ yeniden doğmuş gibidir. Bugün Harputlu olan ve klasik şiirle işigal etmiş kırk dolayında şairin varlığı bilinmektedir. Bunlardan biri de pek çok meziyetinin yanında aruzla da şiirler yazarak divan geleneğinin bir neferi olmuş Çarsancaklı Bedri Bey'dir. Ailesinin kökü I. Selim devrine kadar uzanan Çarsancak ağalarından olan Bedri Çarsancaklı, 1888-1972 yılları arasında yaşamış çok yönlü bir şair ve siyasetçidir. Şeyh Sait İsyanı'nı bastıran öncülerden olduğu için takdir-nâme verilmiş, daha sonra ömrünün bir kısmını sürgünde geçirmek zorunda kalmıştır. 1950'li yıllarda Demokrat Parti'den siyasete atılmış ve Anıtkabir'i ziyaret eden Elazığ heyeti adına defteri ilk dolduran kişi olmuştur. Bedrî Bey, dayısı meşhur şair Hacı Hayrî Bey'in de tesiriyle şiire başlamış ve hem aruzla hem de heceyle yüzlerce şiir yazmıştır. Her ne kadar birinci sınıf bir şair olmayı başaramayıp mahallî düzeyde kalsa da Harput'un kültür ve edebiyatında iz bırakmış bir şahsiyettir. Bu çalışmada daha evvel hakkında bir çalışma yapılmamış Bedrî

Çarsancaklı'nın oğlundan şahsımıza intikal etmiş bilgi ve belgeler ışığında hayatı ve edebî şahsiyetine dikkat çekilerek 20. asır divan edebiyatındaki yeri ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hacı Hayrî, Şeyh Said, Çarsancak, Divan şiiri, Harput, folklor, 20. yy,

GİRİŞ

1830'lu yıllardan sonra terkedilmeye başlanan Harput'un, üç bin senelik bir mazisinin olduğu ve tarih boyunca istila görmediği rivayet edilir. Kendine has kültürel değerleri, folkloru, musikisi, tarihî yapıları, halk oyunları, hikâyeleri, efsaneleri ve fıkraları nesilden nesile değişmeden aktarılmıştır. (Memişoğlu, 1992; Güler, 2012) Harput'un kültür tarihi açısından dikkat çekici bir özelliği de yetiştirdiği şair, yazar ve mutasavvıflardır. Bu şahsiyetler yöreye büyük değer katmış ve Harput'u önemli bir ilim, irfan ve kültür merkezi hâline getirmişlerdir. Harput, Klasik Türk edebiyatımız açısından da farklı ve dikkat çekici edebî muhitlerden biridir. Zira 19. asra kadar yetişen divan şairlerin sayısı birkaç sima ile sınırlı iken ve bu asırdan itibaren divan şiiri nihayete ererken Harput'ta âdetâ yeniden doğmuş gibidir. Bugün Harputlu olan ve klasik şiirle iştigal etmiş kırk dolayında şairin varlığı bilinmektedir. Bu şairlerden en meşhurları arasında; tezkirelere girmiş 18. asır Sâib-i Tebrizî şârihi Ebubekir Nusret Efendi (ö.1794), Rahmî Hoca (1802-1884), Hacı Hayrî Bey (1860-1910), Kanbalak-zâde Hazmî (1856-?), Kaside-i Bürde şârihi Ömer Nâimi Efendi (1801-1882) ve Mehmet Kemaleddin Efendi (ö. 1936) vardır.

Bu bildiri literatüre geçmiş ama daha evvel hakkında müstakil bir çalışma yapılmamış çok yönlü bir şahsiyet olan Bedrî Çarsancaklı ele alınıp tanıtılacaktır. Hakkındaki bazı kısa bilgilere ve şiirlerinden örneklere, sadece Naci Onur'un *Harputlu Divan Şairleri* adlı kitabında (Onur, 2013: 291-295) rastlıyoruz. Bedrî Kulu Çarsancaklı'nın hayatı hakkındaki yegâne bilgi kaynağı rahmetli oğlu Ziya Çarsancaklı'dan tarafımıza intikal eden bilgi ve belgelerdir. Ömrünün son beş senesinde tanıdığım, karşılıklı şiirler de yazdığım Ziya Bey (1926-2015), bilgelik ve tevazunun âdetâ tecessüm etmiş bir Harput beyefendisidir. Babasının Şeyh Sait İsyani ile ilgili hatıralarının yanında onun hayatı ve şiirlerinin yer aldığı bir taslak fotokopiyi de tarafıma yollamış ve ileride babası hakkında bir kitap çıkarmamı lisans yıllarında öğrenciyken bana bir nevi vasiyet etmişti. Akademik yoğunluktan sürekli hasıraltı ettiğim bu çalışmada yer alan bilgilerin kaynağı, Ziya Bey'in verdiği notların toparlanmış hâlidir. Yine torunu Av. İ. Şadi Çarsancaklı Bey ile de görüşüp dedesi hakkında bazı bilgi ve belgelere ulaştık. Çalışmamızda Bedrî Bey'in hayatı ve edebî şahsiyeti ortaya konulduktan sonra aruzla yazılmış şiirlerinden örneklere yer verilecektir.

1. Bedrî Kulu Çarsancaklı'nın Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Divançesi

1.1. Hayatı

1.1.1. Mensubu Olduğu Ailesi

Ziya Bey'in hazırladığı soy ağacına göre ailesinin kökeni, Yavuz Sultan Selim döneminde Çarsancak beyliği ile taltif edilen Kulu Ağa'ya uzanmaktadır. Kulu Ağa, hizmetlerinden ötürü Sultan I. Selim'in ismi yazılı bir kılıç ve mührünü taşıyan bir fermanla bu beyliğe tayin edilmiştir. Ziya Bey'in notlarına göre; Bedrî Bey'de olan bu kılıç, 1937 senesinde taşınma esnasında ortadan kaybolmuş, şahsî düşüncesine göre ise köylüler tarafından yağmalanmıştır. Sancaklık fermanıyla birlikte pek çok önemli belge de sürgün sırasında kaybolmuştur.

Bedrî Bey, 11. kuşaktan Arslan Bey'in tek erkek evladıdır. Arslan Bey 1922 yılında vefat etmiştir. Dedesi ise Hacı İshak Paşa'dır. Üç bin nüfusu aşkın bu aile, günümüzde yörenin en büyük ailelerinden biridir. Bedrî Bey anne tarafından da meşhurdur. Zira annesi, Harput'un en bilinen şuarasından Hacı Hayrî Bey'in kız kardeşi Aliye Hanım'dır.

1.1.2. Doğum Yeri ve Tarihi

Bedrî Bey, 1888 yılında bugün Tunceli'nin Mazgirt ilçesi sınırlarında kalan Akpazar'da doğmuştur. Akpazar'ın o zamanki adı Çarsancak'tır.

1.1.3. Çocukluk ve Gençlik Yılları

Bedrî Bey, varlıklı ve güçlü bir aileye mensup olduğundan konak kültürü ve terbiyesiyle yetişmiştir. Gençliğinde çiftçilik ve tarımla uğraşmış, özellikle avcılığa bir ilgisi olmuş ve kendini at ve silah konusunda geliştirmiştir.

1.1.4. Eğitimi

Çocukluk yılları konakta geçen Bedrî Bey, ilk tahsilini de kendi evinde özel bir öğretmenle almıştır. Daha sonra Elazığ'da İdadî 5'e kadar devam etmiş, yakalandığı hastalık neticesinde eğitimine devam edememiştir. Ziya Bey, onun bu ince hastalıktan, Tunceli'nin Tanz köyünde dinlenmesiyle kurtulduğunu bildirir. İki sene yaz aylarında soğuk bir pınarın yanında çadır kurmuş ve doktorlarının da gözetiminde sağlığına kavuşmuştur.

Bedrî Bey, dayısı Hacı Hayrî Bey'in sohbetlerine katılmış ve daima edebiyat, tarih vb. kitapları okuyarak kendisini geliştirmiştir. O, eğitime önem vermiş ve köy çocuklarının okuması için Maarif Müdürlüğü'ne müracaat ederek konağını eğitim için tahsis edebileceğini, masraflarını da kendisinin karşılayacağını bildirmiştir. 1932-1934 yılları arasında konağı okul vazifesi görmüştür. Daha sonra öğretmen köyden alınınca Bedrî Bey, okul zamanı geldiğinde şehre taşınmak zorunda kalmıştır.

1.1.5. Evlilikleri ve Çocukları

Bedrî Bey iki evlilik yapmıştır. İlk hanımı, kendi akrabalarından İsmaili köyünden İdris Ağa'nın kızıdır. Ziya Bey'in notları arasında hanımının adı belirtilmemiştir. Bu izdivaçtan Hayri adında bir erkek ve Tahire, Lütfiye ve Zekiye adında üç kızı olmuştur. Bu çocuklar bir kaç sene yaşadıkdan sonra R.1330-1338/ M. 1915-1923 yılları arasında vefat etmişlerdir. R. 1337/ M. 1922 yılında da ilk hanımı ebediyete intikal etmiştir. Kızı Zekiye de 1949 yılında zehirlenerek ölmüştür. Bedrî Bey onun ölümü vesilesiyle dört beyitlik bir mersiye yazmıştır.

İkinci hanımı olan ve Ziya Çarsancaklı'nın da annesi Tahire Hanım ile ilk eşinin vefatından bir yıl sonra R. 1338/M. 1923 senesinde evlenmiştir. Tahire Hanım, Palu Fatihi olarak tanınan Kara Cemşit Bey ahfadından Sekratlı İbrahim Bey'in kızıdır. Tahire Hanım aynı zamanda Bedrî Bey'in de halası kızıdır. Bedrî Bey'in bu izdivacından Nezihe ve Türkan adında iki kızı ile M. Arslan, Ziya Alp ve Kara Cemşit adında üç oğlu dünyaya gelmiştir. Eşi Tahire Hanım, kendisinin vefatından 10 yıl sonra 1982'de vefat eder. Doktor olan oğlu Cemşit 1991'de en büyük oğlu Arslan Bey, 04.06.2001 tarihinde, ilk eşinden olan kızı Zekiye Hanım ise 1949 tarihinde vefat etmiştir. Bedrî Bey'in büyük oğlu Arslan Bey'in oğlundan olan torunu Av. İ. Şadi Çarsancaklı Bey ile yaptığımız görüşmede halası Nezihe Hanım'ın Kasım 2021 itibariyle hayatta olduğu ve Ankara'da ikamet ettiği bilgisine ulaştık.

1.1.6. Sürgün Yılları

1925 yılında meşhur Şeyh Sait İsyanı başlar. Elazığ da bu isyanın önemli sac ayaklarından biridir. Bedrî Bey'in daktilo notlarında bu hadisenin bütün detayları isim isim bildirilir. Bedrî Bey kendi birlikleriyle Master Dağı'ndaki çatışmalara katılmış daha sonra Binbaşı Hadi Bey'in askerî birliklerine tâbi olmuştur. Ona daha sonra bir "takdir-nâme" verilerek terhis edilmiştir. İstiklal Mahkemeleri kurulunca onun

gücünden çekinenler, hizmetlerini takdir ederek onu “mıntıka-i nüfûzunun dışına çıkar[ma]” kararını alırlar. Buna gerekçe olarak; Bedrî Bey’in gücünün “hükümet aleyhinde kullanılabilmesi” gösterilir.

2 Temmuz 1926 senesinde altı arkadaşıyla birlikte Konya’ya sürgüne gönderilirler. Bir yıl burada kaldıktan sonra İstanbul’da Koca Mustafa Paşa’ya giderler. Bedrî Bey burada kaldığı iki yıl boyunca yakın bir karakol varken daha uzaktaki Eminönü’ye her gün imza atmak için gidip gelmiştir. 1928 senesinde genel bir af çıkar ve Bedrî Bey geri döner. 1928-1950 yılları arasında haftanın her günü imza için Harput bucak müdürlüğüne gelip gitmiştir.

1.1.7. Siyasi Yönü

1950 yılında Demokrat Parti iktidara gelince Bedrî Bey’in de talihî değişir ve imzalar kaldırılır. Celal Bayar’ın Elazığ ziyareti esnasında Bedrî Bey ona yaşadıklarını, hizmetine rağmen nasıl sürgün edildiğini anlatır. Celal Bayar, onun hikâyesini dinledikten sonra bir hikâye³ de kendisi nakledip onu bu eziyetten kurtarmıştır.

1950 seçimlerinde kayınbiraderi Abdullah Demirtaş’ı milletvekili yapınca kendisi de il genel meclisi azalığına girip beş yıl boyunca bu görevde kalır. Bu süre zarfında Demokrat Parti il başkanlığı görevinde bulunur. Hatta kendisi, Atatürk’ün Anıtkabir’e nakli vesilesiyle Anıtkabir’e giden heyette bulunup Elazığ heyeti adına defteri ilk dolduran ve imzalayan kişidir. Deftere “atam” redifli bir şiir (Kayaokay, 2013: 209) kaydetmiştir.

1.1.8. Kişiliği

Bedrî Bey, uzun boylu yüzü ve bedeni zayıf, kulakları hafifçe büyük görünümde olup son derece kibar, nazik, ince ruhlu, saygılı, hazır-cevap, hoş-sohbet, nüktedan, vakur ve mütevazî bir Osmanlı beyefendisidir. Torunu Av. Şadi Çarsancaklı Bey, kendilerine daima nazik ve güler yüzlü davrandığını, odaya girdikleri vakit dedesinin ayağa kalktığını bildirmektedir. Osmanlı kültürü ve terbiyesi aldığı için konuşmalarında eski dile olan hakimiyet ilk bakışta dikkat çekicidir. Kendisini tanıyan İshak Sunguroğlu, *Harput Yollarında* adlı meşhur kitabının II. cildinde ondan “zamanın rehberi ve üstadı” şeklinde söz eder:

“Bedri Çarsancaklı’yı tâ mektepten ve sonra aile yakınlığı bakımından çok iyi tanırım. Onun yüksek ruhunda geniş bir duyuş hassası vardır. En ufak bir şeyden büyük acılar duyduğu gibi en basit bir hadiseden de neş’elenir, dünyalar kendinin olur. Bir arkadaşına tesadüf edince veya bir Harput ses ve sazını duyunca sevincine pâyân olmaz, samimi heyecanlarını hemen yüzünden okuyabilirsiniz. Mesela böyle bir meclisin kuruluşunda

³ Ziya Çarsancaklı’nın notlarında anlatılan bu hikâye şöyledir: “Bedri Bey zamanın birinde bir hükümdar varmış. Her icraatını şer fetvaya müstenid yaparmış. Fakat kısa bir zaman sonra, fetva veren Şeyhülislâmın da başını vurdurmuş. Köyün birinde çok âlim bir kişi varmış ki sefalet ve perişanlık içerisinde kıvrıyormuş. Yine bir gün hükümdar Şeyhülislâmın başını vurdurup yeri münhal kalınca bizim aç adam hemen müracaat eder. Bî-tahkik kabul ediliyor. Fakat köy ve ev halkı istemez. Bile bile kelleyi vereceksin demişeler de adam hiç aldırış etmeden der ki “Hükümdar her ne derse Abdühü deyip tasdikle fetvayı veririm. Bunun içindir ki hiç endişem yok”. Bir müddet hizmetten sonra bir gün bizim hoca evini de topladığı gibi soluğu köyünde almış. Sorarlar hoca hayrola? Hoca: “Efendim ne emrettilerse gerekçesini de beraber buyururlardı. Ben de fetvayı ona göre verirdim. Bir gün yine bir idam fetvası emrettiler. Sordum “Hükümdarım gerekçe olarak ne göstereceğiz? Buyurdular ki hakikâti yazacaksın, zira o adam rüyamda bana hakaret etti. Hemen fetvayı verdim ve düşünmeye başladım. Evet her şeye Abdühü diyelim, ama rüyasına girip girmemek elimizde değil ki. O zaman bizim de kelle gider. Onun için kaçtım”. İşte Bedri Bey sizlerin ulvî hizmetleriniz de rüya misali, ihtimalâta binâen hüküm. İşte biz bunların karşısındayız.”

*Hep temenniler bu gün neş'eyle cûşe gelmeniz
'Âşık-ı dil-hasteye Hafız devâdır nağmeniz*

şeklinde arkadaşlarına beyan-ı hoşâmedi eyler. Daha doğrusu kimin yeğeni?.. Harput'un yetiştirdiği meşhur Hacı Hayri'nin.... Hacı Hayri, şiir ve edebiyat aleminde, dün bizlere nasıl rehberlik ve üstadlık etti ve biz gençlere bu merakı aşıladı ise bugün de yeğeni Bedri, aynı vazifeyi deruhte etmiş gibi daima güzel yazılarıyla memleket gençlerini bu yolda heyecana getirmiş ve onları tahrik etmiştir. Yalnız gençleri mi? Bu yaşımız ve bu dağdağalı başımızla arada bizleri de tahrik etmesini bilir” (Sunguroğlu, 1959: 495).

Bedrî Bey'in dikkat çekici yönlerinden biri de avcılığıdır. Hatta bu konuda bir de kitap hazırlamış ancak neşredememiştir. Onu tanıyanlar avcılığa merakını ve yeteneğini dile getirmiştir. Kendisi gibi avcılar da yetiştirmiştir. Fikret Selmanoğlu, hatıralarında⁴ ava onun sayesinde başladığını bildirir.

1.1.9. Vefatı

Bedrî Bey, 1953 senesinde eski adı Kürdemlik (Saribük) olan köyünü satmış ve 17 Kasım 1963'te İstanbul'a yerleşmiştir. Yüreği her daim Elazığ hasretiyle yanan Bedrî Bey, 30 Aralık 1972 senesinde Elazığ'da vefat etmiştir. O, ömrünün sonlarında Gülmez Tepesi'ne defnedilmeyi arzu eder. Gülmez'in kendi hayatıyla benzer olduğunu zira bu hayatta hiç gülmediğini söylemiştir. Onun bu vasiyeti, en büyük oğlu Arslan Bey'in ricasıyla değiştirilmiş ve kendisinin de teklifiyle Asrî mezarlıkta “yüksek bir yerde” parsel alınmıştır. Bedrî'nin mezar taşında kendisinin yazdığı “Ya Gaffar” başlıklı şu dörtlük kayıtlıdır:

Yâ Rab lutfun dâd eylesin
Mağrifetin şâd eylesin
Rûhumu âbâd eylesin
Rahm eyle Bedrî kuluna

1.2. Edebî Şahsiyeti ve Divançesi

Hayatı sıkıntı ve eziyetle geçmiş Bedrî Bey de şiire sığınmış şairlerdendir. Şüphesiz onun şiire başlaması dayısı Hacı Hayrî vesilesiyle olmuştur. Onun düzenlediği meşklere katılarak şiire heves etmiş ve yüzlerce manzume kaleme almıştır. Bedrî Bey'in yayımlanmış bir eseri yoktur ancak “Gül-deste-i Hayatım” adını vermeyi düşündüğü şiir kitabı taslak hâlinde kalmıştır. Bize intikal eden bu şiirler de bu taslak kitaba aittir.

Yine “Şeyh Said İsyanı” hakkında daktilo hâlinde yazılmış taslak notları, oğlu Ziya Bey'den tarafımıza ulaşmıştır. Taslak hâlinde kalmış bir diğer eseri de “Her Nevi Av Hususiyetleri” olup elimizde yoktur.

Bedrî Bey'in aruzla yazdığı şiirleri, heceyle yazdığından daha fazla olup önceleri aruza ağırlık vermiştir. Daha sonraki tarihlerde yazdığı şiirlerde ise hece hâkimdir. Bir iki şiiri dışında serbest yazılmış şiiri yoktur. Bize intikal eden şiirlerden bazılarının mahallî gazetelerde (Elazığ, Yeni Harput, Uluova) yayımlandığı müşahede edilir.

Bedrî'nin aruzlu şiirleri, nazım şekillerine göre sıralanarak tarafımızca oluşturulan divançede⁵; 10 gazel; 51 mesnevi; 5 kıta, 11 murabba, 5 murabba-i mütekerrir, 1 tahmis, 1 muhammes, 2 muhammes-i

⁴ Selmanoğlu, Fikret (1992). Eli Yıllık Av Hatıraları, Elazığ: Divan Dizgi

⁵ Söz konusu manzumelerin neşri makale boyutunu açacağından tarafımızca bir kitap hâlinde ileride yayımlanacaktır.

mütekerrir ve 23 müfret mevcuttur. Genellikle dört yahut beş beyitten müteşekkil mesnevileri bir nevi gazel işlevinde olup hiç kaside yazmamıştır. Bu manzumelerinde en fazla *fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün* ve *feilâtün feilâtün feilâtün feilün* aruz kalıplarını kullanmıştır. Yine *mevülü mevâilü mevâilü fevülün* kalıbı da en çok kullandığı vezinlerdendir. Şiirlerinde kendi adı olan Bedrî'yi mahlas olarak tercih ettiği ancak çoğu şiirinde mahlas zikretmediği müşahede edilir. Mahlasını özellikle bir kaç divan şiiri tarzındaki manzumesinde anmıştır.

Görse bir hasretle gönlüm şâd ü handân olduğun
Kim bilirdi fitraten böyle suhendân olduğun

Eyledin peymâne-i aşk ile teşhir kalbimi
Gel leyâl-i gâmda hâlim gör ne gaddâr olduğun

Hangi dilberdir vefâ hissiyle yanmış âşık
Ehl-i sevdâ söylesin yârin fettân olduğun

Bezme gel dönsün hemen zevkle gül renk bâdeler
Söylesin erbâb-ı aşk böyle kadrden olduğun

Görmemiştir kimseler bir böyle hicrân Bedrîyâ
Kâfi ey yâr bâis-i hüzn ü felâket olduğun

Şiirlerinin büyük çoğunluğu aruz vezninde, divan şiiri tarzındadır. Ancak şiiri, teknik olarak (kafiye ve vezin noktasında) çoğu zaman kusurludur. Onun şiirlerinde kullanılan dil, bazı şiirlerde sade bazı şiirlerde yoğun Arapça ve Farsça ile örülüdür. Halk şiiri yolundaki manzumeler daha sade ve anlaşılır olup divan tarzında olanlar daha ağırdır. Ona göre şiir; “rûhun ‘ulvî duyguları ile örülmüş edebî bir sanattır”. Bedrî Bey şiir konusunda iddialı değildir: “Gerçi bu işte nasibim yok ise de, kırık dökük yazılarımın zamanla vesile-i yâd u rahmet olacağı düşüncesiyle en fazla oğullarımın ve bazı ehlibânın ısrarları yazılmasına sâ’ik ve âmil olmuştur”. Bedrî Bey, divan şiirinin teknik özelliklerine kısmen hâkimdir. Bununla birlikte halk şiiri tarzında yazılmış bugün bazıları bestelenmiş şiirleri mevcuttur. Bedrî Bey’in Hacı Hayrî’nin tesirinde kaldığını ona yazdığı tahmisten de anlaşılmaktadır. Hayrî’nin;

Dağılıp bezm-i sefâ âhiri virân kaldı
Âh cem’iyyet-i dil böyle perişân kaldı

matlarıyla başlayan gazelinin iki beytini tahmis etmiştir. Yine Hayrî Bey’in yazdığı “Hâzâ Destân-ı Eşek” manzumesi gibi Bedrî Bey de “Aloş’un Eşeği” şiirini yazarak dayısını taklit etmiştir. Yine Hayrî’nin “eşeğin dilinden şikayet” manzumesi gibi Bedrî de “Katırın Dilinden Şikayet” manzumesini yazmıştır. Yine “Kör Atın Vasiyeti”, “Mevk-i Mahsus” de bu minvalde yazılan alegorik şiirlerdir.

Bedrî esasında üçüncü sınıf sayılabilecek, mahallî düzeyde kalmış bir şairdir. Onun şiirlerinin kahir ekseriyeti mahallî unsurlarla örülüdür. Özellikle bazı eş, dost için bir vesileyle yazılmış şiirler çoğunluktadır. Şiirlerinde aşk, tabiat, bahar, vb. gibi klasik konuların haricinde sürgün yılları, siyasî konular, millî ve manevî değerler, tarihî ve tasavvufî mevzular, arabalar, trafik, av ve avcılığa kadar her türlü konuya tesadüf edilmektedir. Bazı şiirleri bedîhî olup “Rüyada” şiirinin ilk dörtlüğünü rüyasında yazmıştır:

Yazan geldi yazan geldi
Dertleri yazan geldi
Ağlasın güle bülbül
Mevsime hazân geldi

Gülistan harâb oldu
Goncalar serâb oldu
Döksün göz yaşı bülbül
Bir görsün neler oldu

Bedrî Bey, “Mukkaddes Bayrağım” ve “Vatan” manzumelerinde memleketine olan büyük sevgisini dile getirir. On kadar şiiri, ilkbahar ve baharın gelişi hakkındadır. Seher vakti, bülbül, yine işlediği başlıca klasik konulardır. “Konya” manzumesini şair, sürgünde olduğu dönemde 1926 senesinde yazmıştır:

Konya`da âzâde kaldım elemden
Her türlü teessür keder ve gamdan
Şayan-ı ‘arz-ı şükândır gördüğüm
Yüksek alâka erbâb-ı keremden

Bedrî Bey, daima ızdıraplarını şiire dökmüştür. O kırılgan ve hassas yaratılışlıdır. Romantikler gibi sürekli tabiata ve geçmişe sığınmak istemiştir. “Hasta İken” ve “Yaşlılık Hayatımız” şiirlerinde zamandan şikayet vardır. “Ahd-ı Şebâb”, “Gençlik”, “Hicran”, “Gençliğe Veda” ve özellikle de “Gençliğe Hasret” manzumesinde bu özlemine şöyle dile getirir:

İlkbahar hayme nişin olsamda gezsem dağları
Gönlümü etsin şikâr kursun tabi‘at ağları
İ‘tiyâdın kalbimi sarmış çözülmöz bâğları
Bir daha dönseydi âh geçti şebâbet çağları

“Yad-ı Mazi”, “Hastayım”, “Hâl-i Hazini”, “Hâl-i Piri” ve “Elemli Bir An” şiirinde Bedrî’nin acılarını temaşa edebilmek mümkündür:

Olmadı bir ân hayât âzade-i kayd-ı elem
Bî-huzûrum gâhice dilde teessür gâhi gâm

Âh görsem ey gönül mesrûr u handân olduğun
Görmeseydi gözlerim böyle melâlin solduğun

Ermesin yâ Râb hazân gül üzre jâle solmasın
Nergîs-i hoş-bûy bilhassa lâle solmasın

Kıl temâşâ levha-i rengîn-i dehri zevk ile
Hâme-i mu‘ciz-edâ tâb`ım gibi gelsin dile

“Sor”redifli gazelinde kendisi gibi acı ve ızdırapın şairi Fuzûlî’nin tesiri hissedilir. “İbtîlâ” başlıklı gazeli, Fuzûlî’nin “Şifâ-yı vasl-ı kadrin hecr île bîmâr olandan sor” mısrayla başlayan gazeline naziredir.

Nedir esbâb-ı ülfet bezme git bir mübtelâdan sor
Ne renktir neşve-i câmî gidip çeşm-i terinden sor

Bedrî'nin şiirlerinin vazgeçilmez kaynaklarının başında Harput ve folkloru gelmektedir. “Tunceli”, “Keban”, “Karakoçan”, “Hazar Baba”, “Kortikoğu Oteli” gibi Elazığ’a bağlı yerler için de şiirleri vardır. Harput ve kültürüne son derece düşkün olan şair, bunlardan mühim olanlarına dikkat çekmek istemiştir. Değerleri, şahısları ve musikisiyle Harput, ayrı bir öneme sahiptir. “Harput’un Kürsübaşı” gazelinde Kürsübaşı geleneğinin sözlü kültür açısından değeri vurgulanır. Elazığlı pek çok şairde olduğu gibi Harput’un viran hâlde olması, onun da canını yakmıştır. Yine “Elazığ’ın Müstakbel Hayatı” şiirinde şehrin çektiği sıkıntılardan bahsedilmiştir. “Yıkılan Harput” manzumesinde bu üzüntülerini yansıtır:

Güllerin hâr oldu bülbüllerin lâl
Her yüzde bir elem bir reng-i melâl
Bircundu mevc vuran o şanlı hilâl
Yok eseri ümrân viransın Harput

“Şirin Elazığ” manzumesi ise bir şehir methiyesidir. Yine Elazığ’daki kimi yapılar için de şiirleri vardır. Yurtbaşı’nda yapılan şeker fabrikası onu mutlu etmiş ve bir şiir nazmetmiştir. “Adana” hakkında da methiyesi bulunmaktadır. Doğduğu yer olan Çarsacak için “Memleket Sevgisi” manzumesini yazmıştır:

Şevk alır kalbimiz yeşil yazından
Yaşadım bir ömür ben en azından
Okunur kaderin alın yazından
Hasretinle gönül nâ-şâd Çarsacak

Manzumelerinde bir diğer dikkat çekici tema, av ve avcılık hususiyetleridir. Onun bu şiirleri daha orijinal bir görünümde olup kendisine münhasır bir özelliktir. “Palaz Avı”, “Hazin Bir Hatıra” ve “Avcılık I” “Avcılık II” şiirlerinde ava olan tutkusu göze çarpar:

Oturup av yapan avcılar bak
Ne eli yorulur ne de ayak
Bilhassâ şîkâr-ı hayâta dayak
Ne âciz biçâre insânlarınız bak

Bedrî Bey siyasetle de işğal olduğundan siyasî ve sosyal konuların şiirini beslemesi kaçınılmaz olmuştur. “Arap İsrail Savaşı”, “Seçim Destanı”, “Seçmenden Bir Temenni”, “Mebus Olmak Bir Heves Belki Maraz”, “Gediz Depremi Felaketi” bu yolda yazılan manzumelerdir. Kimi siyasî ve yakın çevresinden kişilere de ölüm vb. gibi vesilelerle ithaf edilmiş manzumeler vardır. Oğlu Ziya Çarsacaklı (3 şiir), Av. Fikret Memişoğlu (3 şiir), şair Çırpani-zâde Haydar Bey, Hürrem Çorbacıoğlu (2 şiir), Ahmet Zeki Dünder, Kâzım Atakul, Lütfü Ünlü, Nureddin Uytun, İshak Çiçek, Nadir Gerçek, Mahmut Celayir, Ekrem Hamzaoğlu, Abdurrahman Daniş, Mehmet Temizer, Kore kahramanı Celal Dora, Alb. Orhan Kaleli, Ali Rıza Septioğlu, dostu Hasip Sözüer, akrabalarından Örfi Sönmez’in oğulları Haluk ve Faruk beyler, öğretmen Adil Bey, Öğretmen Sırrı Aktok, Necmi Şahin, torunu Handan (2 şiir), amcası oğlu Hakkı Kulualp’in oğlu öğretmen Öztürk Bey, amcası oğlu Ahmet Vefik Osmanoglu (2 şiir),

kayınbiraderi Sekratlı Ali Demirtaş, dünürü Hurrem Bulut (2 şiir), kızı Zekiye, gelini Nermin Hanım, komiser Dursun Bey bu şahsiyetlerden bazılarıdır.

O, Namık Kemal'den de etkilenmiş ve onun "lazımsa" şiirine iki nazire yazmıştır. "Dönelim" şiirinde ölüm ve Mevlana teması vardır. "Münacat" şiirinde tasavvufî konular işlenmiştir. Bedrî Bey, bestelenmesi için pek çok türkü, maya hoyrat da yazmış olup bu hususta Elezber'i meşhurdur:

Yâra benden yâra benden
Yalvarın yâre benden
Sinemde dâğ-ı hicrân
Sağalmaz yara benden

Harput'un dağlarında
Gül biten bâğlarında
Yârim şîkar olaydı
Kalbimin ağlarında

SONUÇ

Sazıyla, sözüyle, tarihî dokusuyla Harput, bölgenin en önemli kültür merkezi konumundadır. Bu kültürün yetiştirdiği yüzlerce şairden biri de Bedrî Kulu Çarsancaklı'dır. Bedrî Bey (1888-1972), varlıklı bir aileden gelen, ömrünün büyük kısmı sürgün ve acıyla geçen divan şiirinin son halkasını teşkil eden şairlerdendir. Dayısı Hacı Hayrî'nin vesilesiyle divan şiiri tarzında manzumeler yazmışsa da tam manasıyla klasik şair olamamıştır. Zira onun ele aldığı konular, divan şiirinin muhtevasından çok uzaktır. Daha mahallî ve ferdî hususiyeleri şiirlerine taşıyan Bedrî Bey, divan şiirinin teknik özelliklerine hâkim değildir. Onun için anlam daha fazla ön plandadır ve kafiye ve vezin fazla önemsenmemiştir. O, birinci sınıf bir şair olmasa da siyaset, avcılık, trafik vb. gibi konuları şiirlerine taşıması, onu farklı kılan, nevi şahsına mahsus özelliğidir. Bedrî'nin şiirlerin tamamı henüz daha yayımlanmamış olup tarafımızca bir kitap hâlinde ileride "divançe" adıyla yayımlanacaktır. Bu çalışmayla adı duyulmamış mahallî bir şaire dikkat çekilmiş ve edebiyat tarihlerimizde yerini alması hedeflenmiştir.

KAYNAKÇA

ÇARSANCAKLI, Ziya Alp (1999). *Yarım Asırlık Renklerle Gazel Yaprakları*, İstanbul.

ÇARSANCAKLI, Ziya Alp (2005). *Üç Kuşaktan Kültür Parkım*, İstanbul: Birleşmiş Yazarlar Şairler Bestakarlar Yayınları.

GÜLER, Zülfi (2012). *Harput Ağzı*, Elazığ Manas Yayınları.

KAYAOKAY, İlyas (2013). *Gül-i Tebrizî Divan Edebiyatı Yazıları*, Ankara: Akçağ Yayınları

MEMİŞOĞLU, Fikret (1992). *Harput Âhengi*, Ankara: 72 Ofset

ONUR, Naci (2013). *Harputlu Divan Şairleri*, Elazığ: Manas Yayınları.

SELMANOĞLU, Fikret (1992). *Elli Yıllık Av Hatıraları*, Elazığ: Divan Dizgi

SUNGUROĞLU, İshak (1959). *Harput Yollarında Cilt: II*, İstanbul: Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı Yayınları

ŞİİRLERİNDEN ÖRNEKLER

1.

Mefâilün Mefâilün Mefâilün Mefâilün

Çalış fikr-i necâbetle huzûr-i kalbi lâzımsa
Sarıl dest-i eşirrâya huzûrun selbi lâzımsa

Ganîmet bilmesin aslâ hayâtta fırsatı bir fert
Mükelleftir hukûk-ı nâs için tevbîri lâzımsa

Medâr-ı i'tilâ varsa muhakkak ki tesannüttür
Bu derd-i ihtilâf kâfi eğer vîrâne lâzımsa

Dökülmüş olmasın fisk u gazezle nâ-revâ şekle
Tevekkî eylesin kinden salâh-ı hâli lâzımsa

Hulûs-i kalb ü niyyetle edilsin ittifâk artık
Tecerrüt eylesin histen nedâmet fikri lâzımsa

2. Gediz Deprem Felâketi

Mefûlü Mefâilü Mefâilü Feûlün

Yâ Râb bu felâket bize bir hısm-ı tabîat
Âzâde kalan olmadı hâdisede bir ferd

Yükselmede tâ 'arşa kadar âh u enînler
Kurbân gidiyor depreme her yıl nice binler

Bir bunca felâket-zâdenin feryâdı âhı
Emzikli bebeklerde kusûr neydi İlâhî

Her yüzde keder hüzn ü teessür ve melâl var
Tasvîr edemez hâme-i 'aczimle bu eş'âr

Her hâne birer taş yığını döndü mezâra
Atf-ı nazâr-ı dikkat edin şu âh u zâra

3. Hasta İken

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Yok değil ender soran var hâtır-ı nâşâdımı
Almıyor artık bu çağda kimse ağza adımı

Gûşe-i nisyânda sâkin bir hâlim var pür-huzûr
Yaşlıyım ammâ içimde dâimâ hiss-i sürür

Haylî erbâb-ı ilim hâ'izdi yüksek şöhreti
Ehl-i 'irfânın olurdu feyz-yâbı sohbeti

İnzivâyıla gün-be-gün arttı arttı ülfetim
Kalmadı endîşe-i ferdâ gibi bir külfetim

Gâhı gam gâhı sürür her ânı ömrün böyledir
Bu tahavvül durmadan her ferdi böyle söyler

4. Arap-İsrail Savaşı

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

Böyle gafletle nasıl çıktı Araplar sefere
Yine şu hizb-i kalil oldu muvaffak zafere
Olsa bir sille-i ibret bu savaş her nefere
*Nerede irsi celâdet nerede eski akın
Düşmeyin bâdemâ bir böyle hayâlâta sakın*

Meyl-i çirkâbı sefâhât ile şu kavm-i Arab
Koca bir memleketi böylece hep kıldı harâp
Bir hayâl-i hâm imiş ma'rekede oldu savaş
*Nerede irsi celâdet nerede eski akın
Düşmeyin bâdemâ bir böyle hayâlâta sakın*

İlm ü fennin gör ki şu te'sir-i sehâri neler
Nice akvâmı ezer mağlûb eder hem de eler
Şimdi çöl mefhûmu yok geçti o maya develer
*Nerede irsi celâdet nerede eski akın
Düşmeyin bâdemâ bir böyle hayâlâta sakın*

5. Hacı Hayrî Bey'e Tahmis

Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün

Gitti yâr gönlümüzü hüznü teessür aldı
Ortada endîşe-i ferdâ ve hicrân kaldı
Etti dîvâne bizi sahn-ı cünûna saldı
*Dağılıp bezm-i sefâ âhiri vîrân kaldı
Âh cem'iyet-i dil böyle perîşân kaldı*

Terk-i gülşen adeli soldu ser-â-pâ güller
Oldu gönlüm gibi lâl yes ile hep bülbüller
Nerede feyz-i bahâr nerde o mor sümbüller
*Şem-i ruhsârı gidip encümen-i vuslâtan
Dîde-i gam-zedeye zulmet-i hicrân kaldı*

6. Palaz Avı

Mefûlü Mefâilü Mefâilü Feilün

Gelmiş Palaz'ın mevsimi bir havlî zamândır
Şâhlandı gönül niyyetimiz pek bî-emândır

Yaymıştı güneş nûrlarını sahâya erken
Sardık tepeyi hâhîş ile tam yeri derken

Ellerde tüfek sâika-i zevki merakla
Bir hiss-i elem hiss-i keder gelmedi akla

Gezdik sahâyı muntazaman hoş bir edayla
Bir anda ufuk doldu hemen aksi sedâyla

Bir feyzi diğerk almada rûh köhne bahârdan
Zevk-yâb oluyor böylece dil hem cûy u bârdan

Boş olsa dahi çanta gönül zevk ile mâli
Avdır gideren içteki bu hüzn ü melâlî

Gülsün gurubun yüzleri pür-zevk ü şetâret
Ettikçe devâm hâhîş ile bu güzel âdet

7. Güler Yüz

Mefûlü Mefâîlü Mefâîlü Feûlün

Güldükçe birer gonca sanardım rûy-ı âlın
Göstermesin Allah yüzünü reng-i melâlın
Zehroldu bana her ânı hicrân ile ömrün
Bilmem ki nedir âşika bu cevri ü merâmın

Görmek bana bin zevke bedel zülf-i siyâhın
Çeksin bu gönül zevk ile her an için âhın
Bir başkası yok âlem-i sevdâda penâhın
Bilmem ki nedir âşika bu cevri ü merâmın

Bir bunca zamân âteş-i sevdâ ile yandım
Her vakti seher aynı derin hisle uyandım
Ahdında vefâ zannıyla her bir söze kandım
Bilmem ki nedir âşika bu cevri ü merâmın

8. Harput'un Kürsü Başı

Mefûlü Mefâîlü Mefâîlü Feûlün

Bir hiss-i teessürle yanan kürsü başında
Mâzîyi tahassürle anan kürsü başında

Atf-ı nazârı hayret edin tarih-i yurda

Birlikte dökün eşk-i elem kürsü başında

Solmuş çemeni Göllü Bâğ'ın gülden eser yok
Erbâb-ı tarâb düştü gama kürsü başında

Hâlen sızıyor hüzn ü keder vîrânesinden
Yükselmededir âh u enin kürsü başında

Üstâd-ı şehir merde bizim Şükrü Canaydın
Ta' dil-i elem etmek için kürsü başında

9. İbtîlâ

Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

Nedir esbâb-ı ülfet bezme git bir mübtelâdan sor
Ne renktir neşve-i câmı gidip çeşm-i terinden sor

Açılmış lâleler güller tenevvü eylemiş ezhâr
Gidip erbâb-ı ülfetten muhakkak bir derinden sor

Hayâtta var mı bir kalb gam u kasvetten âzâdedir
Şu fettân dil-beri bir de hele gonca-femînden sor

Esîr-i bâde-i ülfet iken şâd olsa da bil-farz
Nefîce bâ'is-i hüzn ü nedâmeti cem'inden sor

10. Katırım Lisân-ı Hâl İle Şikâyeti

Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Sormayın ahvâlimi pek acıdır
Varsa doğru bir ölüm baş tâcıdır

Görmedim aslâ hayâtımda refâh
Oldu ömrüm bu sefâletle tebâh

Günlerim geçti riyâzetle benim
Eridi handa hilâl oldu tenim

Beni cellâta düşürdü kaderim
O zâtı ben sanıyordum pederim

Yoktu insâfi yok etti ferimi
Öldürüp nihâyet sattı derimi

Çıkarıp dört ayağımdan nalımı
Kime şekvâ edeyim bu zâlimi

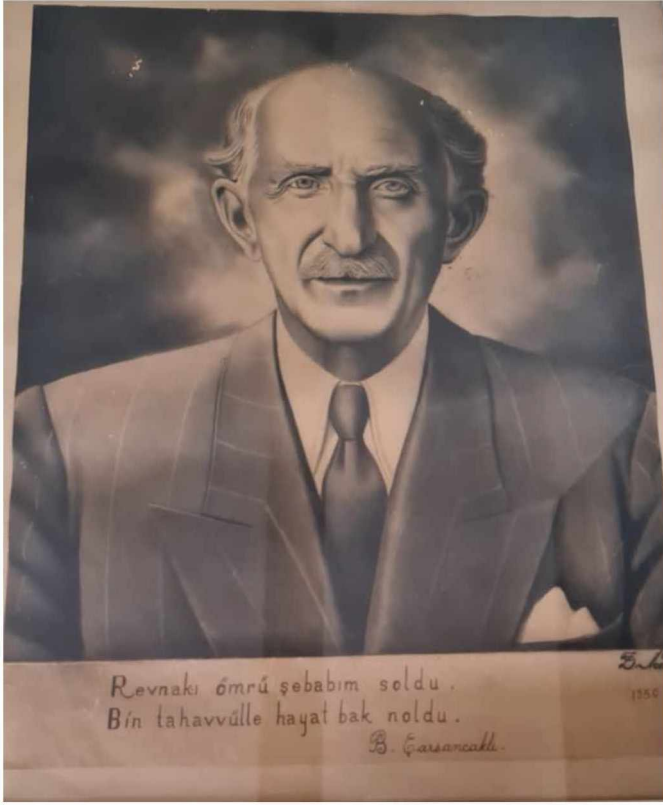
Nâşımı kurt kuşa terk ettiği gün
Oldu tilkilere bilhâssa düğün

Kalmaya âhım o Şevket'te benim
Eridi böylece yok oldu benim

Ekler:

[Bedri Çarsancaklı'nın gençliğine ait bir fotoğraf, Av. Şadi Çarsancaklı Beyin Arşivinden]

[Bedri Çarsancaklı'nın 1950'de çekilmiş bir fotoğrafı, Av. Şadi Çarsancaklı Beyin Arşivinden]